

Lund 2016-01-18

Skrivelse till riksdagen angående Proposition 2015/16:75

Hej ledamot i Socialförsäkringsutskottet,

Innan juledigheten ombads ni av regeringen att snabbt godkänna ett förslag till en ny utlänningsdatalog, som regeringen förberett sedan förra sommaren.

Dataskydd.net är en svensk ideell förening som arbetar med dataskyddsfrågor. Vi fokuserar särskilt på hur teknik och juridik samverkar, och vårt arbete syftar till att få både teknik och juridik att stärka individens rättighet till privatliv i digitala miljöer, samt dataskyddsreglernas möjlighet att bistå individen med utövandet av dessa rättigheter.

Vi välkomnar att regeringen inte har avfärdat Datainspektionens invändningar mot förslagen i utredningen om personuppgiftsskydd på utlännings- och medborgarskapsområdet. Detta är en positiv utveckling från andra förslag som framställdes inför riksdagen under 2015.¹ Vi förstår att behandlingen av propositionen har påskyndats mot bakgrund av den ansträngda situationen i Öresundsområdet och för myndigheterna. Samtidigt vill vi varna riksdagen för att okritiskt låta sig ledas för snabbt fram med datalagstiftning. Registerförfattningar i Sverige är ett (allt för) komplicerat område som har tagit regeringen över fyra år att utreda. Resultaten finns i utredningarna om överskottsinformation vid direktåtkomst och om en ny myndighetsdatalog. Att regeringen haft så stora problem att skapa sig en tydlig bild av vad registerförfattningarna gör och innebär borde föranleda försiktighet hos riksdagen.

SOU 2015:73

SOU 2012:90

SOU 2015:39

Dataskydd.net är skeptiska mot regeringens preskriptiva lagstiftningsmetod. Precis som tidigare registerförfattningar är utlänningsdatalogen en stelbent lag som lämnar individen utanför och stänger för senare teknisk utveckling. Det är framför allt dessa egenskaper hos de hittillsvarande registerförfattningarna som lett till kritik.

SOU 2012:90, s. 165, men jfr också E-delegationens och Digitaliseringskommissionens utredningar.

Istället för att detaljreglera användargränssnitt till applikationer som ger tillgång till myndigheternas databaser, behöver riksdagen ge individer meningsfull insyn och möjlighet att utkräva ansvar om tekniska skyddsfunktioner drabbas av fel eller är otillräckliga givet de allmänna principer för databehandling som råder. Dataskydd.net förstår att de allmänna principer i personuppgiftslagen om att uppgiftsbehandling ska begränsas till minsta möjliga mängd, och vara adekvat och relevant för ändamålet, redan i princip framtvingar en sådan utformning av användargränssnittet som paragrafen om sökbegränsningar försöker uppnå.

PUL 95

¹Jämför Dataskydd.net:s kommentarer på proposition 2015:16/28 om vissa frågor om behandling av personuppgifter och regleringen av id-kortsverksamheten hos Skatteverket, proposition 2014/15:148 om en ny domstolsdatalog och proposition 2014/15:143 om vägtrafikregister. Tillgängliga på: <https://dataskydd.net/vara-remissvar>

Vi har framhållit för regeringen och dess utredare att privatpersoner bör ges tillgång till incident- och sårbarhetsrapporter. Individer ska ha en rätt att genom att få ett meddelande få reda på när det funnits en risk att någon otillbörligen fått tag på ens uppgifter.²

Detaljbestämmelserna om direktåtkomst är inte teknikneutrala, och förutsätter en specifik teknisk arkitektur för myndigheterna. Danska Datatilsynet menade i en tillsynsrapport från sommaren 2015 att denna arkitektur i ett IT-system för myndigheter leder till stora säkerhetsrisker.³ Oförutsedda incidenter riskerar att förvärras och nödvändiga tekniska förändringar för att uppnå bättre säkerhet försenas av att alltför många system är beroende av varandra.

Dataskydd.net föreslår att individen ska beredas möjlighet att samtycka till delning av uppgifter mellan myndigheter. Samtycket agerar då som mekanism för att skapa transparens för den enskilde kring vilka myndigheter som är inblandade i dess ärendehantering.⁴

I huvudsak tror Dataskydd.net att Vänsterpartiets motion om att avvärja vissa bestämmelser om direktåtkomst är positiv. Precis som Moderaterna tror vi att det behövs nya och tydligare utredningar, särskilt i ljuset av den nya europeiska dataskyddslagstiftning som väntas träda i kraft våren 2018.⁵ Angående polisens tillgång till information bör riksdagen fokusera mer på transparens för individer kring hur och varför tillgången ägt rum, och förlita sig på annat elektroniskt utlämnande än direktåtkomst. Effektivitet i myndighetsutövning bör inte äta upp de viktiga vinster i rättssäkerhet som enbart kan komma av att myndigheterna måste tänka efter innan de agerar.

Motion 2015/16:3291

Motion 2015/16:3292

Sedan slutet av 1980-talet har svensk lagstiftning om integritet varit inriktad på att låta riksdagen skydda privatpersoner genom lagstiftning. Idag har de flesta privatpersoner en personlig relation till datorer och nätverk, och minst lika stor egen kunskap om IT-system som riksdagen. Det borde motivera att låta privatpersoner i högre utsträckning få möjlighet att själva utöva sina rättigheter.

Amelia Andersdotter

Ordförande, Dataskydd.net

²Se Dataskydd.net:s remissyttrande på SOU 2015:73, eller för en noggrannare genomgång av incident- och sårbarhetsrapportering, Dataskydd.net:s remissyttrande på SOU 2015:23. Tillgängliga på: <https://dataskydd.net/vara-remissvar>

³Datatilsynet (Danmark). 31 juli 2015. Journalnummer 2013-632-0050. Uvedkommendes adgang til personoplysninger i systemer, som Rigspolitiet er dataansvarlig for <http://www.datatilsynet.dk/afgoerelser/seneste-afgoerelser/artikel/vedroerende-uvedkommendes-adgang-til-personoplysninger-rigspolitiets-jnr-2013-079-76/>

⁴Se Dataskydd.net:s remissyttrande på SOU 2015:73, SOU 2015:39, eller remissyttrande på E-delegationens slutbetänkande SOU 2015:66. Tillgängliga på: <https://dataskydd.net/vara-remissvar>

⁵För konsoliderad överenskommen text mellan EU:s institutioner, se https://www.janalbrecht.eu/fileadmin/material/Dokumente/GDPR_consolidated_LIBE-vote-2015-12-17.pdf